

سرزمین تبریز، همسنگ تاریخ و دروازه خاور، مهد تمدن و فرهنگ است.

به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، تبریز در دامن سهند، این آتشفشان خاموش تاریخ - آرمیده، اما خود آتشفشانی است که هر از گاه با خروشی سهم‌آگین سیمای تاریخ را دگرگون می‌کند.

شهر من تبریز + تصاویر زیبایی از شب‌های تبریز

سازمان، تمدن، همسنگ تاریخ، دهانه‌ها، مهد تمدن، فرهنگ است. به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، تبریز در دامن سهند، این آتشفشان خاموش تاریخ - آرمیده، اما خود آتشفشانی است که هر از گاه با خروشی سهم‌آگین سیمای تاریخ را دگرگون می‌کند.

تبریز یکی از قدیمی‌ترین شهرهای ایران است. مجموعه آثار تاریخی و نشانه‌های باستان‌شناختی که از محل‌های مختلف آن در نتیجه حفاری‌های متعدد به دست آمده دلالت بر دیرینه‌گی و قدمت تاریخی این شهر دارد.

قدیمی‌ترین مطلب مربوط به شهر تبریز، در کتیبه سارگن دوم پادشاه آشور (722 750 ق. م) آمده است که آن را شهری بزرگ و آباد، و دارای باروی تو در تو وصف کرده است. سارگن در این کتیبه از شهری به نام اوشکایا که شاید همان اسکوی امروزی است و نیز از دژ و قلعه محکمی به نام تارویی یاد می‌کند که به احتمال زیاد تبریز است.

سارگن دوم در کتیبه خود از 21 شهر در این منطقه نام برده است که نشان دهنده رشد شهرسازی در نواحی اطراف دریاچه ارومیه در هزاره اول پیش از میلاد است. گذشته از این، در یکی از کتیبه‌های سناخریب پادشاه آشور (705 681 ق. م) از شهری به نام تربیس نام برده شده است که پادشاه مزبور در آنجا معبدی به نام نرکان ساخته بود. برخی از مورخین و محققین، تبریز را همان گابریسی می‌دانند که در پنجمین جدول آسیایی بطليموس اسکندرانی (در نیمه دوم قرن دوم میلادی) ثبت شده است و اعتقاد دارند که بعد ها حرف گ به ت تبدیل شده است.

تاریخ بعد از اسلام تبریز، بر خلاف تاریخ کهن آن، روشن و واضح است. این شهر در سال 21 هجری قمری به وسیله اعراب فتح شد و به دنبال آن قبایلی از اعراب مانند ازدها که از قبایل معروف یمن بودند در این شهر مانده حکومت روادیان را بنیان نهادند. نام تبریز نخستین بار به عنوان قلعه آمده است که بعد ها به شهری بزرگ تبدیل می‌شود.

در دوره حکومت روادیان تبریز پایتخت آذربایجان شد و به علت موقعیت ممتاز جغرافیایی و نظامی خود بیشتر از سایر شهرها مورد توجه قرار گرفت. در سال 340 هجری قمری از اتحاد سه‌گانه تبریز، اشنو (اسنه، اسنق) و دهخوارقان مملکت بنی‌رودینی به وجود آمد که حکام آن قدرت و استقلال کامل داشتند و خلفای بغداد از دخالت و نفوذ کمی در آن برخوردار بودند. از قرن دهم میلادی یا قرن سوم هجری به بعد نام تبریز در ردیف شهرهای بزرگ آذربایجان آمده است که در آنجا همزمان با پیشرفت صنعت و تجارت، علم و تمدن نیز شکوفا شده است. در سال 420 هجری امیر وهسودان فرمانروای تبریز شد و از سال 446 هجری، تبریز و آذربایجان تحت سلطه حکومت سلجوقیان قرار گرفت. اهالی تبریز در سال 616 هجری موفق شدند با دادن هدایای قیمتی و پول فراوان، از هجوم مغولان به شهر و ویرانی آن جلوگیری کنند.

پس از حمله مغول به ایران برای اولین بار شهر تبریز به دستور آباقاخان (680 663 هجری قمری) پایتخت رسمی ایلخانان شد. در سال 685 هجری در دوران حاکمیت آباقاخان در تبریز، زندگی مدنی و اقتصادی دوبار شکوفا شد. تبریز اولین شهر بزرگ منطقه است که مارکوپولو از آن دیدن می‌کند. سلطان محمود غازان خان معروف‌ترین شاه مغول در 694 هجری تبریز را مقر حکومت قرار داد و آن را به منتهای درجه عظمت و بزرگی و آبادانی رسانید. در این زمان تبریز نه تنها در آذربایجان و ایران، بلکه در شرق نزدیک و میانه نیز مرکز بازرگانی و صنعت و جایگاه علم و تمدن شد. در این عصر، غازان خان در روستایی به نام شام در کنار آجی‌چای آبادانی‌های بزرگی انجام داد و مقبره با شکوه شام‌غازان یا نشیب‌غازان را بنا کرد. تجارت و داد و ستد به علت برقراری امنیت و رفاه و ازدیاد جمعیت رونق یافت و بازارهای زیادی ساخته شد. خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی در بخش شمالی تبریز در بیلانکوه، مرکز علمی ربع رشیدی را بنا نهاد. تاج‌الدین علیشاه جیلانی نیز مسجد علیشاه (ارک تبریز) را در مرکز شهر بنا نهاد.

تبریز در این زمان رسماً پایتخت ایلخانان مغول بود و تمام مملکت از جیحون تا مصر زیر اطاعت فرمانروایان تبریز قرار داشت. پس از ایلخانان مغول، تبریز در عصر ترکمانان آق‌قویونلو و قره‌قویونلو پایتخت ایران شد و در این زمان (870 هجری قمری) بود که به دستور جهان شاه بن قره یوسف بن ترکمان مسجد کبود (گوی مسجد) بنا شد. یورش‌های امیر تیمور و فرزندان او به تبریز، کوچ دادن اجباری صنعتگران و هنرمندان تبریزی به ترکستان و بالاخره زلزله‌های بی‌امان و پی در پی شکوه و عظمت تبریز را به طور موقت از بین برد و بیشتر آثار تاریخی کم‌نظیر آن از بین رفت. در سال 906 هجری قمری شاه اسماعیل صفوی تبریز را پایتخت ایران کرد. در دوران صفوی شهر تبریز بارها میدان جنگ ایران و عثمانی بود. در آغاز حکومت قاجار به خصوص زمان فتحعلی شاه، تبریز پایتخت دوم یا ولیعهد نشین ایران و محل استقرار عباس میرزا نایب السلطنه شد. تمام ولیعهدهای خاندان قاجار دوران ولیعهدی خود را در مقام حاکم آذربایجان، در این شهر سپری کردند.

شهرستان تبریز هم‌اکنون نیز به عنوان یکی از مهم‌ترین مناطق ایران و با اهمیت‌ترین منطقه آذربایجان محسوب می‌شود. تبریز مهد علم و مدنیت، پیشگام و طلایه دار اولین‌ها بوده، از آن جمله می‌توان از تشکیل اولین انجمن ایالتی در سال 1285 شمسی، ایجاد سیستم‌های مدیریت شهری مثل شهرداری (بلدیه سابق) توسط قاسم خان والی، پایه گذاری اولین انجمن ادبی در سال 1279 شمسی و تأسیس اولین مدرسه نوین توسط حاج میرزا حسن رشدیه به سال 1268 شمسی نام برد. شهر تبریز با تاریخی سرشار از

افتخار و سربلندی در مقابل متجاوزان و قهر طبیعت همواره راست قامت بوده و افتخارات زیادی را در گستره تاریخ کسب کرده است. تبریز در جریان نهضت اسلامی مردم ایران به رهبری امام خمینی(ره) نیز نقش بسزایی داشت. قیام مردم این شهر در 29 بهمن سال 1356 که به مناسبت چهلّم شهدای 19 دی قم انجام شد، پایه‌های رژیم ستمشاهی پهلوی را لرزاند و زمینه پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در 22 بهمن سال 57 را فراهم کرد. بعد از انقلاب اسلامی هم تبریز و آذربایجان شرقی همواره در صحنه‌های مختلف پشتیبانی و حمایت خود را از انقلاب اسلامی نشان داده‌اند.

موقعیت جغرافیایی

شهرستان تبریز با وسعت 2167 کیلومتر مربع (4.8 درصد مساحت استان)، مرکز استان آذربایجان شرقی بوده و ارتفاع تقریبی آن از سطح دریا 1350 متر می باشد. تبریز شهری است که نامش از دیرباز آشنای اهل سیاحت و تجارت در اقصی نقاط جهان بوده و هست و در طول جاده ابریشم، غرب را به شرق پیوند داده و دروازه مشرق زمین خوانده شده است. این شهر بزرگترین شهر منطقه شمال غرب کشور و قطب اداری، ارتباطی، بازرگانی، سیاسی، صنعتی، فرهنگی و نظامی این منطقه شناخته می‌شود. پس از بهره‌برداری از آزادراه نبی‌اکرم (تبریز - زنجان)، میزان مسافرپذیری تبریز رو به افزایش نهاد و این شهر پس از مشهد به عنوان دومین شهر مسافرپذیر کشور مطرح گردید. شهرستان تبریز از سمت شمال با شهرستان ورزقان، از سمت شرق با شهرستان‌های هریس و بستان‌آباد، از سمت غرب با شهرستان‌های شبستر و اسکو و از سمت جنوب با شهرستان مراغه هم‌مرز است.

تقسیمات کشوری

طبق آخرین تقسیمات کشوری شهرستان تبریز دارای یک دو بخش به نام‌های مرکزی (شامل دهستان‌های میدان‌چایی، سرد صحرا، آجی‌چای و اسپیران) و خسروشاه (شامل دهستان‌های لاهیجان و تازه‌کند)، سه نقطه شهری به نام‌های تبریز، سردرود و خسروشاه و 75 آبادی می‌باشد.

جمعیت

تبریز پرجمعیت‌ترین شهر استان و از پرجمعیت‌ترین شهرهای کشور است. 45 درصد جمعیت استان در شهرستان تبریز و بیش از 40 درصد تنها در شهر تبریز ساکن هستند. براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال 1390، جمعیت شهرستان تبریز در حدود 1695094 نفر و جمعیت مرکز این شهرستان 1506188 نفر برآورد شده است. جمعیت شهری این شهرستان 1545491 نفر و جمعیت روستایی آن 149603 نفر و تعداد خانوار آن 513283 خانوار است.

اقلیم و آب و هوا

شهر تبریز از سمت شمال، جنوب و شرق به کوهستان و از سمت غرب به زمین‌های هموار و شوره‌زارهای تلخه‌رود محدود شده و به شکل یک چاله نسبتاً بزرگ و یا یک جلگه بین‌کوهی درآمده است. ارتفاع این شهر از سطح دریا بین 1350 متر تا 1550 متر در نقاط مختلف آن متغیر بوده و شیب عمومی زمین‌های تبریز به سمت مرکز شهر و سپس به سمت مغرب می باشد. آب و هوای تبریز در زمستان‌ها بسیار سرد و در تابستان‌ها خشک و گرم است؛ اگر چه حرارت به دلیل نزدیکی به کوه سهند و وجود باغ‌های فراوان در پیرامون شهر تعدیل می‌گردد.

خصوصیات فرهنگی

زبان امروزی مردم شهرستان تبریز ترکی آذری است. این شهرستان مهد دانش پروری و فرهنگ شهری بوده است. شمس تبریزی، قطران و بسیاری از سخنوران نامی ایران از این دیار برخاسته اند. همه شعرای منطقه علاوه بر سرودن شعر به زبان فارسی در صنعت و هنر و فن شعر ترکی مهارت و تعصب خاصی به زبان مادری خود همواره دارند. اکثر قریب به اتفاق مردم ساکن در این شهرستان شیعه اثنی عشری هستند. این شهرستان دارای مراکز آموزش عالی متعدد از جمله دانشگاه دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، مراکز تربیت معلم، دانشگاه پیام نور، دانشگاه صنعتی سهند و دانشگاه‌های جامع علمی کاربردی می باشد. شهرستان تبریز زادگاه شخصیت‌ها و چهره‌های مذهبی، فرهنگی، هنری و ... زیادی است.

وضعیت اقتصادی و صنعتی

تبریز از روزگاران گذشته تا به امروز به علت نزدیکی به روسیه و عثمانی و ارتباط با کشورهای اروپایی مورد توجه قرار دارد و امور تجاری در این شهر رونق دارد. در دوره قاجاریه تبریز پس از تهران مرکز مهم‌ترین وقایع کشور گردید. در زمان عباس میرزا که جنگ‌های ایران و روس درگرفت، قورخانه و کارخانه‌های مهمات‌سازی در این شهر استقرار یافت و بر اهمیت تبریز افزوده شد. توسعه صنایع در این خطه در سال 1345 خورشیدی پایه‌گذاری گردیده و با احداث کارخانجات تراکتورسازی تبریز، ماشین‌سازی رونق پیدا کردند و در این بخش مشارکت‌های عظیمی با کشورهای دیگر مانند: چک و اسلواکی، رومانی و آلمان به انجام رسیده‌اند. امروزه بیش از 55 درصد از کارگاه‌های بزرگ صنعتی آذربایجان شرقی در شهر تبریز مستقر شده‌اند که این امر سبب مهاجرت نیروی کار مورد نیاز برای فعالیت در این کارگاه‌ها از نقاط مختلف استان به این شهر شده است. تولیدات عمده صنعتی در این منطقه عبارتند از: مواد غذایی، مواد شیمیایی، کانی غیرفلزی، فلزات اساسی، ماشین‌آلات نساجی و فرش هستند. این محصولات هم برای مصارف داخلی و هم برای صادرات بسیار مهم هستند. آذربایجان شرقی با دارا بودن کارخانه‌های بزرگ صنعتی، از مناطق مهم صنعتی کشور به شمار می‌آید، به ویژه با ایجاد و تمرکز صنایع سنگین، تولید ماشین‌آلات و تجهیزات، تبریز را یکی از قطب‌های صنعتی کشور نموده است. واحدهای صنعتی استان که به طور عمده در تبریز مستقر می باشند در سه محور تبریز-میانه، تبریز-مرند و تبریز-مراغه واقع شده اند و به دلیل این که در سر راه جاده ایران اروپا قرار دارند از اهمیت مضاعفی برخوردارند. در سایر زمینه‌ها، کارخانجات و واحدهای تولیدی منحصر به فردی چون پتروشیمی، پالایشگاه، فولاد، صنایع خودروسازی، قطعه‌سازی خودرو و تولید برخی ماشین‌آلات مورد نیاز صنایع کشور از جمله تولید ماشین‌آلات نساجی را می‌توان نام برد. در زمینه صنعت چرم نیز تبریز جزو پیشتازان است و کیف و کفش آن عموماً دارای

کیفیت بالایی است. تبریز مدت‌هاست که مرکز هنر و صنایع دستی (به خصوص سرامیک، سفال، جواهرآلات و نقره‌کاری) بوده است. اما فرش مهم‌ترین صادرات صنایع دستی آن به شمار می‌رود. فرش دستباف تبریز و مراغه به علت طراحی ویژه و کیفیت بالا دارای شفت همان، است که صادرات آن یکی از منابع قابل توجه ارزی به شمار می‌آید.

نقاط تاریخی و دیدنی

مسجد کبود یا گوی مسجد (متعلق به نیمه دوم قرن نهم هجری)، ارک علیشاه (یکی از ابنیه کهن و عظیم تبریز و در زمره شاهکارهای معماری اسلامی مربوط به دوره ایلخانی)، مسجد جامع تبریز یا مسجد جمعه، بقعه و مسجد سید حمزه، مقبره الشعرا (مدفن شعرا، فقها و عرفای بسیاری از جمله اسدی طوسی، خاقانی، شروانی، ظهیر فارابی، قطران تبریزی، همام تبریزی، سلمان ساوجی، قطب‌الدین شیرازی و استاد و شاعر بزرگ شهریار)، ربع رشیدی، بازار تبریز (یکی از زیباترین و بزرگترین مجموعه بازارهای ایران، بقعه صاحب‌الامر و مدرسه اکبریه، بقعه سید ابراهیم (در خیابان شمس تبریزی و در محله دوه‌چی)، آرامگاه دو کمال (مدفن کمال‌الدین مسعود خجندی از شعرای معروف قرن هشتم و نهم هجری و کمال‌الدین بهزاد معروفترین نقاش مینیاتورست قرن دهم هجری)، ایل‌گلی یا شاه‌گلی (تفرجگاهی در جنوب شرقی تبریز)، موزه آذربایجان، کلیساهای تبریز (شامل کلیسای آودنتیست‌ها، سه کلیسای آرامنه گریگوری، کلیسای پروتستان‌ها و کلیسای کاتولیک‌ها)، مسجد مقبره، برج خلعت‌پوشان، مقبره قطب راوندی در خسروشاه، مسجد جامع خسروشاه.

تصاویر منتشره نشده شب‌های زیبای تبریز